

Nr 71.

Av herr **Rosén**, om vidtagande av åtgärder för upplåtande till odling av tjänlig kronojord, belägen vid kommunikationsleder i Norrland.

På grund av bemyndigande tillkallade chefen för jordbruksdepartementet den 11 juni 1915 fem sakkunniga för att biträda inom nämnda departement vid uppgörande av förslag till plan för en allmän undersökning rörande statens för kolonisationsändamål tillgängliga och därtill tjänliga marktillgångar inom de sex nordligaste länen med undantag av trakterna ovan odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker. Föremål för de sakkunnigas överläggningar hava varit: undersökningens ändamål, omfattning, sätt och ordning; planläggning av undersökningen under sommaren 1916, samt införskaffande av uppgifter rörande 1) den omfattning, i vilken intensivt skogsbruk kan bedrivas å kronans marker i Norrland, 2) behovet av fasta skogsarbetare, 3) ungefärliga tillgången på odlingsbara marker, 4) åtgången på husbehovsvirke för mindre fastigheter.

Denna utredning har kommit till stånd med anledning av 1914 års B-riksdags skrivelse vari hemställdes, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en allmän undersökning rörande statens för kolonisationsändamål tillgängliga och därtill tjänliga marktillgångar inom de sex nordligaste länen i syfte att vinna en allmän översikt över belägenheten, storleken och beskaffenheten av jord, som kan finnas lämplig för utläggande av såväl odlingslägenheter som under äganderätt upplåtna, självständiga jordbruk, ävensom en förberedande plan för områdenas fördelning i nu nämnda hänseenden. Vidare begärdes utredning och förslag till ändrade och förbättrade villkor för upplåtelser av odlingslägenheter å kronoparker och överloppsmarker i de sex nordligaste länen, dels ock omprövning, huruvida sådan ändrad

ordning för de å nämnda kronoområden belägna större, sammanhängande odlingsmarkers förvaltande och upplåtande, som av motionärerna närmare angivits, må vara möjlig eller önskvärd.

Åtskilliga tecken tyda på att kolonisationsarbetet i Norrland kommer att så småningom avstanna i avvaktan på resultatet av den igångsatta omfattande utredningen. Man har sålunda gjort svårigheter vid upplåtande av odlingslägenheter, ehuru marken befunnits lämplig för odling. Och välbelägna jordområden invid norra stambanan i Västerbottens län, nära station eller hållplats, vägrar man alltjämt att upplåta för odling trots det att samma områden äro oanvändbara för skogsbruk och följaktligen ligga till ingen nytta. Huru sådant är möjligt i en tid då erfarenheten borde ha lärt oss, att landets brödsädesproduktion med nödvändighet måste ökas, är ofattbart. Av »De svenska statsmakterna och krigstidens folkhushållning» inhämtas, att landets import av vete och råg utgjorde i ton:

	1913	1914	1915
vete.....	199,814	120,620	213,316
råg	91,184	54,172	30,174
	290,998	174,792	243,490

Dessa siffror äro sådana att statsmakterna borde med alla till buds stående medel främja landets uppodling. Och då folk erbjuder sig att på villkor och mot en ersättning, som äro allt annat än lockande, odla kronans jord synes det som om dylika framställningar icke borde avvisas. När kriget en gång tar slut lär det kunna befaras, att möjligheterna till bättre utkomst i andra länder komma att utöva en mycket stark dragningskraft, även om de sakkunniga till dess hunnit framlägga förslag till väsentligt förbättrade villkor för jordupplåtelser i Norrland. Därför vore det klokt att nu verkställa största möjliga antal upplåtelser och på så sätt söka förebygga någon del av den emigration, som framdeles blir en nära nog oundviklig följd, därest den obemedlade befolkningens strävan att inom sitt eget fädernesland erhålla jord till odling ej underlättas och främjas.

Skogsstatens tjänstemän se frågan om lämpligheten av jordupplåtelser huvudsakligen ur skogsvårdssynpunkt. Då medelavkastningen av kronoskogarna ej väsentligen överstigit 2 kr. per hektar är det uppenbart, att upplåtandet av en odlingslägenhet på 5 à 10 har på område som är mindre tjänligt för skogsbruk icke utgör någon uppoffring av betydenhet från statens sida. Däremot synes det vara förmånligt, att samma område

blir uppodlat och brukat, i vilket fall en familj där kan vinna sin bärgning. Blir området uppodlat uppbringas avkastningen till minst 500 kronor, medan skogsavkastningen för närvarande måhända icke tillför statskassan mer än 10 à 20 kronor. Härförutom är det av betydelse ej minst ur försvarssynpunkt, att Norrland blir befolkat och uppodlat. Med landets uppodling följer också ökad trafik på de norrländska järnvägarna, varjämte förhindras att en hel del människor gå arbetslösa vid industriplatserna, dit de som sakna jord gärna bege sig.

Det synes vara av allra största betydelse, att de, som nu handhava kronans jordegendomar och besluta rörande jordupplåtelser, ville taga hänsyn ej blott till skogsvården utan även och framför allt till folket och till nödvändigheten av den odlade arealens ökning. För odling lämpliga områden, belägna vid kommunikationsleder, borde snarast möjligt utstakas och underrättelse lämnas allmänheten, var odlingslägenheter kunna erhållas. Sådana åtgärder kunna icke anses föregripa den igångsatta utredningen angående Norrlands tillgång på kronojord, lämplig för odling, alldenstund denna tillgång är så oerhört stor, att upplåtande av några hundratal lägenheter egentligen saknar betydelse.

Jag tillåter mig för den skull hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om vidtagande av åtgärder i syfte att den odlingsbara kronojord, som är belägen vid kommunikationsleder i Norrland, måtte snarast möjligt upplåtas för odling.

Stockholm den 27 januari 1916.

Gustav Rosén.
